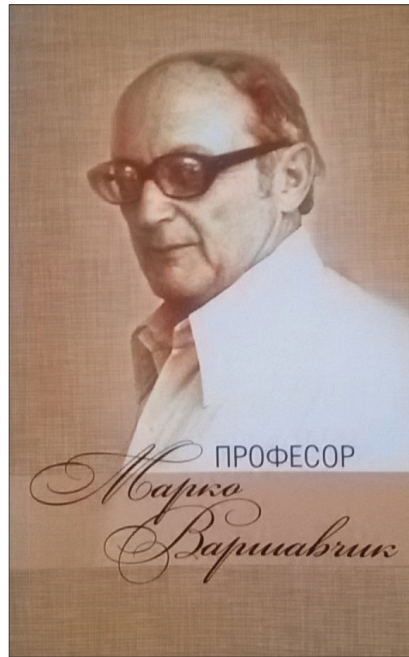

Н. А. КОЛОМІЄЦЬ*

**ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ
«ДЖЕРЕЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ
РЕСУРСІВ АРХІВІВ», ПРИСВЯЧЕНІ 100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА МАРКА ВАРШАВЧИКА
(5 грудня 2018 р., м. Київ)**

5 грудня 2018 р. на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулися *Дев'ятнадцять джерелознавчі читання «Джерельний потенціал інформаційних ресурсів архівів»*, присвячені 100-річчю від дня народження професора Марка Варшавчика.

Наукова конференція організована кафедрою архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету спільно зі Спілкою архівістів України та Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства.

Близько 70-ти учасників та гостей заходу – архівістів, науковців, аспірантів, студентів, у т. ч. донька Марка Якимовича Варшавчика – Ірина Мар-

ківна, онука Наталія Юріївна та його зять Юрій Семенович Носаченко зібралися в залі засідань Вченої ради історичного факультету Шевченкового університету, щоб обговорити актуальні питання вивчення та використання джерельного потенціалу інформаційних ресурсів українських та зарубіжних архівів.

Читання розпочалися з вітального слова заступника декана історичного факультету з наукової роботи, канд. іст. наук Т. Ю. Пшеничного, який привітав учасників конференції з відкриттям і звернув увагу на її постійний та щорічний характер. У своєму виступі він також наголосив на значенні архівів та першоджерел для вивчення історії, збереження колективної та національної пам'яті, підкреслив важливу роль архівів та їхніх інформаційних ресурсів у сучасному динамічному світі. Мо-

* *Коломієць Наталія Анатоліївна* – кандидат історичних наук, асистент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

дератором урочистого відкриття та пленарного засідання конференції виступила завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки, д-р іст. наук, проф. М. Г. Палієнко.

Пленарне засідання розпочалося доповіддю д-ра іст. наук, проф. кафедри історії мистецтв Київського національного університету імені Тараса Шевченка І. Н. Войцехівської «Просопографічний портрет Марка Варшавчика: оприсутнення образу». Виступ супроводжувався яскравою фотопрезентацією, що крізь призму світлин і документів знайомила аудиторію з важливими подіями у житті вченого, професійним середовищем і родинним оточенням, занурювала у його творчу лабораторію.

Проф. І. Н. Войцехівська презентувала учасникам конференції колективну монографію «Професор Марко Варшавчик (до 100-річчя від дня народження)»¹, яка побачила світ у серії «Історики Київського університету: історіографія персоналій», започаткованій 2010 р. і покликаній спонукати нас до осмислення (переосмислення) ролі особистості в історії, вивчення творчої спадщини та внеску вчених-істориків у наукове та громадське життя країни.

Книги, що вийшли за цей час у згадуваній серії – «Професор В'ячеслав Стрельський (до 100-річчя від дня народження)», «Професор Андрій Введенський» (2013), «Професор Володимир Замлинський (до 85-річчя від дня народження)» (2015) та «Професор Марко Варшавчик (до 100-річчя від дня народження)» (2018), присвячені відомим

Д-р іст. наук, проф. І. Н. Войцехівська презентує учасникам конференції колективну монографію «Професор Марко Варшавчик (до 100-річчя від дня народження)».

українським історикам, джерелознавцям, архівістам, творчі біографії яких пов'язані з Шевченковим університетом та його архівознавчою кафедрою. Автори серії через категорію «пам'ять – традиція» продовжують актуалізувати писемну та усну спадщину вчених, які прислужилися розвитку історико-архівознавчої науки та освіти, і реконструюють подієвий зв'язок сучасного з минулим, персоніфікуючи історію. Лише опанування й критичне осмислення наукового доробку наших попередників є запорукою досягнення своєрідної тривимірності принципу історизму: живучі в сьогоденні, поціновувати минулі надбання, оцінюючи, зберігаючи, розвиваючи їх для майбутнього. Це і є наша історична пам'ять, що ґрунтується на самобутніх традиціях, національній самоідентифікації, усвідомленні досвіду попередніх і нинішніх поколінь.

Монографія «Професор Марко Варшавчик (до 100-річчя від дня народження)» висвітлює життя та наукову діяльність українського історика, архівіста, одного з найяскравіших теоретиків історичного джерелознавства в Україні другої половини ХХ ст. Розроблені вченим методи критичного аналізу джерел, визначення їхнього змісту та форми, спонукальні мотиви створення, зіставлення з іншими джерелами, уможливають не лише їхню об'єктивну оцінку, але й систематизацію документної бази, реконструювання сукупного масиву джерел із визначеної проблематики. Його ідеї, думки, погляди на розвиток історичної науки і зараз реалізуються у працях українських джерелознавців, учнів професора, що свідчить про тяглість та спадкоємність традицій, в яких закарбована пам'ять про нашу історію та її невтомних талановитих діячів. Монографічне дослідження складається із чотирьох об'єднаних єдиним концептуальним каркасом розділів, у яких поетапно презентовано життя та діяльність ученого, його творчий шлях, наукові та світоглядні орієнтири, педагогічну та громадську позиції, що, власне, і формує цілісний образ ученого, педагога і людини. Представлений матеріал розташований за проблемно-хронологічним принципом, з акцентом на науковий доробок, спогади колег, друзів, колишніх аспірантів Марка Якимовича, рідних і близьких. Проведено аналіз найбільш приметних праць вченого, які презентують авторські погляди на розвиток історичного джерелознавства, архівознавства, спеціальних історичних дисциплін. Укладено повну бібліографію його наукових праць, представлено мемуарний та ілюстративно-документальний комплекс матеріалів, що висвітлюють життя та діяльність історика.

Логічним продовженням презентаційної частини пленарного засідання став концептуальний виступ д-ра іст. наук, проф. Я. С. Калакури на тему: «Еволюція образу українського архівіста на межі тисячоліть», у якому йшлося про трансформації у творчому житті проф. Марка Варшавчика у контексті глобальних змін, що відбувалися у політичному та науковому житті країни на зламі історичних епох.

З доповіддю виступає д-р іст. наук, проф. Я. С. Калакура

Завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р іст. наук, проф. М. Г. Палієнко у своїй доповіді «Філософія духовності: образ Вченого, який закарбувала пам'ять» говорила про вплив проф. М. Варшавчика на формування молодшої генерації істориків, акцентуючи увагу присутніх на духовних аспектах спілкування та питаннях взаємовідносин між ученими-колегами.

Канд. іст. наук, асистент кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Н. А. Коломієць у доповіді «Бібліографія праць Марка Варшавчика: проблематика та жанри» охарактеризувала наукову творчість вченого за хронологічним принципом, зупинившись докладніше на рецензійному жанрі та його місці в доробку проф. М. Варшавчика.

Під час перерви між засіданнями учасники конференції мали можливість відвідати Музей історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка та ознайомитися з його експозицією у ході екскурсії, проведеної директором Музею, канд. іст. наук Л. Б. Кругловою.

Нагальні питання, пов'язані з джерельним потенціалом інформаційних ресурсів архівів, розвитком сучасного архівознавства, архівної справи в умовах цифрових технологій, учасники конференції обговорили на засіданнях двох секцій: «Методологія дослідження документальних та історіографічних джерел» та «Актуальні проблеми архівознавства у добу інформаційного суспільства». З доповідями та повідомленнями

виступили викладачі, аспіранти та студенти історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та інших закладів вищої освіти, а також архівісти-практики, співробітники провідних державних архівних установ, зокрема: Державної архівної служби України (головний спеціаліст відділу науково-методичного забезпечення та контролю за дотриманням законодавства НАФ Г. С. Телеуз), Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (канд. іст. наук, старший науковий співробітник відділу архівознавства М. В. Бандура), Центрального державного архіву зарубіжної україніки (канд. іст. наук, директор архіву І. М. Мага), Центрального державного електронного архіву України (начальник відділу забезпечення збереженості та обліку документів Ю. Г. Чернятинська), Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (канд. іст. наук, науковий співробітник відділу використання інформації документів І. С. Резнік, архівіст відділу довідкового апарату документів К. С. Городиська) та ін. Голова Співки архівістів України, д-р іст. наук, проф. М. Г. Щербак у своєму виступі визначив джерельний потенціал документів ЦДІАК України для дослідження діяльності українських політичних партій на початку ХХ ст.

У виступах доповідачів та у ході дискусій було окреслено низку нагальних питань щодо методології історичних та історіографічних

Учасники джерелознавчих читань у Музей історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

досліджень, інформаційного потенціалу періодики, Інтернет-ресурсів, особових архівних фондів видатних учених України, порушені питання, пов'язані з архівною освітою в Україні, досвідом європейських країн із відбору документів на постійне зберігання тощо. Під час підведення підсумків учасники конференції говорили про сучасний стан цифровізації архівної справи в Україні, новітні технічні засоби та їх застосування в роботі з архівними документами, необхідність поглиблення міждисциплінарних зв'язків архівознавства та розширення міжнародного архівного співробітництва.

¹ Професор Марко Варшавчик (до 100-річчя від дня народження) / І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), Л. І. Буряк, Я. С. Калакура та ін. Корсунь-Шевченківський: ФОП І. В. Майдаченко, 2018. 302 с.